

Crítica literària

Ariadna i el laberint

Teseu, Ariadna i el Minotaure són tres personatges de la mitologia grega protagonistes de *Laberintia*. També del nostre dia a dia. M'explico.

Tots els pobles tenen la seva mitologia. Els grecs, base de la nostra cultura, també. La mitologia està formada per mites. El mite és una narració oral protagonitzada per déus, herois, monstres... és una manera d'explicar el món, la vida, i volen donar resposta a preguntes que inquieten o preocupen. Teseu és heroi d'un munt de gestes però encaigat per la victòria sobre el Minotaure provoca la mort d'Egeu, rei d'Atenes; és imatge de la indefugible vulnerabilitat humana. Ariadna (el *fil* d'Ariadna), és la intel·ligència i la complicitat al servei de la resolució d'un conflicte, no lliure de certes desventures amb final feliç. El Minotaure, cos d'home i cap de toro (l'ambigüitat); és imatge de la crueltat, del domini, de l'actitud irracional: vèncer-lo no és pas fàcil però sí possible. El Laberint o els camins complexos pels quals hom ha de transitar al llarg de la seva vida: malaltia, patiment, preocupacions, desencisos, contrarietats... i en aquesta complexitat hom es troba amb algun Minotaure, havent-hi diversitat de maneres de vèncer-lo i recursos per aconseguir-ho.

I en aquest marc dibuixat és on situo

JOSEP OTÓN

Laberintia

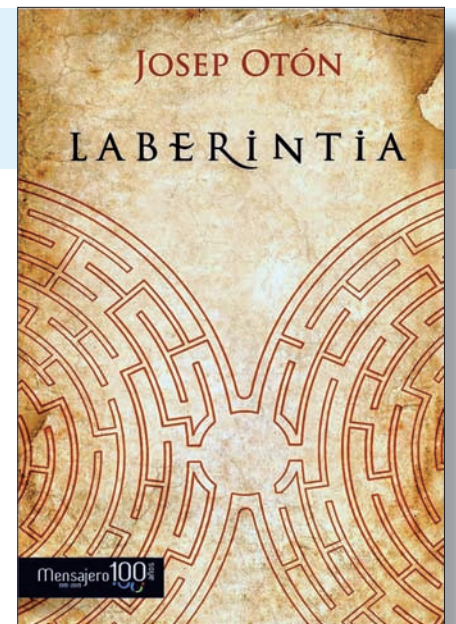
Ed. Mensajero, 2015, 173 pàg.

l'argument de la novel·la de Josep Otón: l'inquisidor (fra Diego de Alcántara), semblant, en part, a un Teseu del seu temps, va al monestir de Santa Maria degli Angeli buscant un llibre, *El petit laberint* («restes de paganisme que cal eradicar»); la seva abadesa és una dona intel·ligent que no s'acovardeix davant l'autoritat i els arguments de l'inquisidor, hermeneuta de la seva fe cristiana sap veure la seva llavor en cultures alienes (l'autor estableix relació amb Clara d'Assís, Caterina de Siena...) però resulta que l'autèntica descoberta del laberint rau a mirar i veure la pròpia interioritat en paraules de fra Roberto que, no pas accidentalment, està en temps de vellesa: temps on compta la saviesa de l'experiència, de la vida viscuda. Com diu Otón ja en les darreres pàgines, el camí de sortida del laberint no està fixat, cal construir-lo, cal esbrinar quin és el *fil* (com el d'Ariadna) que s'ha de fer servir per aconseguir-ho o, si més no, intentar-ho.

Al meu entendre es tracta d'una

novel·la històrica amb fabulació intrigant, on la curiositat del lector el pot portar a refrescar una colla de temes i de noms potser ja una mica rovellats en la memòria: gibel·lins, güelfs, els albigesos, la inquisició, el papat d'Avinyó, els monestirs i el seu paper en la història i la cultura... Va força bé aquest estímul per recuperar quelcom après. Una novel·la de la qual el mateix autor no n'amaga l'emmirallament en *El nom de la rosa* d'Umberto Eco; lliure d'una retòrica aclaparadora, té l'encert d'atrapar tant per l'interès per veure «què passa» en el capítol següent com perquè es deixa llegir molt bé. A *l'Epíleg*, la carta que l'inquisidor adreça al Papa, entenc que Otón posa en boca de fra Diego les seves pròpies reflexions, o dit d'altra manera, ens en fa partícips amb un llenguatge que sintonitza amb el canvi que ha suposat en fra Diego els esdeveniments que ha viscut. Al *Post scriptum* es donen algunes claus d'interpretació que tant es poden llegir abans com després de la seva lectura o en els

Rosa M. Boixareu Vilaplana
Síndica de Greuges de la URL

dos moments; un bon encert. Als anys seixanta del segle passat el filòsof Jacques Derrida emprà per primera vegada el terme *desconstrucció*: construir nous significats amb els que ja es tenen, un mateix text té diverses interpretacions legítimes. Això és el que succeeix amb fra Diego, una desconstrucció: essent ell mateix, esdevé un altre, algú nou.

Crítica cinematogràfica

«La canción del mar», lloat sigueu amb totes les vostres criatures

LA CANCIÓN DEL MAR

DIRECTOR: Tomm Moore.

INTÈRPRETS: Brendan Gleeson, Fionnula Flanagan, Pat Shortt, Jon Kenny.

MÚSICA: Bruno Coulais.

GÈNERE: animació, fantàstic.

93 minuts.

França, Dinamarca, Bèlgica, Irlanda, Luxemburg, 2015.

Per les nostres pantalles ha passat de puntetes *La canción del mar*, una animació extraordinària que va estar nominada a l'Oscar de la seva categoria, i que ens apropa al món màgic de les llegendes celtes amarat de grans qüestions d'influència cristiana com la força del perdó, la fraternitat com a relació bàsica, la importància de la família i l'acceptació de les pèrdues.

La llegenda celta dels nens-foca (*selkies*) explicada des de la història d'una família. Després de la desaparició de la seva mare i la malenconia del pare, en Ben i la Saoirse són enviats a viure amb la seva àvia a la ciutat però no s'adapten al nou món i decideixen tornar a casa seva al costat del mar. El seu viatge

es converteix en una cursa contra el temps a mesura que s'internen en un món que en Ben només coneix a través de les històries i les cançons que li explicava la seva mare. Una aventura fantàstica on en Ben aprèn a acceptar la seva germana i a reconèixer que tots som necessaris per sobreviure.

Tomm Moore ja ens va sorprendre amb *El secreto del libro de Kells* (2009), on un estil preciosista i una narració parabòlica ens va explicar l'origen del codi miniat de Kells des de les aventures d'un nen aprenent de monjo que ha de triar entre defensar-se amb muralles i força dels bàrbars o obrir l'esclatxa de la bellesa que perdura. El seu estil artesanal es prolonga a *La canción del mar* des d'un dibuix carregat de detalls que venç en bellesa i poesia l'hegemonia computeritzada de Pixar.

Segons la llegenda, les *selkies* s'originen de manera sobrenatural quan s'unia

el cos d'una foca amb l'ànima d'un ofegat. Aquest tema ja va aparèixer al cinema a *El secreto de la isla de las focas* (1994) de John Sayles. La vella llegenda apunta a la unió amb la naturalesa i la necessitat de la conservació de la vida i el seu entorn. Així, el misteri del mar i els seus habitants ens aprenen a un accés al que és sagrat que ens convida a la contemplació i on la màgia del relat ens submergeix en un camí cap a la transcendència. Després d'una gran pèrdua, el dolor es manifesta de moltes maneres: la tristesa del pare, la rebel·lió del noi i el silenci de la seva germana. Però sempre apareix una sortida sorprenent perquè les oportunitats estaven amagades i perquè encara els cants que vénen del més enllà poden salvar-nos la vida.

La BSO és el complement perfecte. Composta per Bruno Coulais, que ja va acompanyar *El secreto del libro de Kells*, torna a reunir la música tradicional celta amb la col·laboració del grup de folk Kila i arriba a mostrar el sabor del mar barrejat amb la tendresa del cant de les *selkies*.

Una pel·lícula entranyable per a petits i grans que ve a ser un cant que convé sentir, potser una lloança al Creador.

Peio Sánchez

Director del Departament de Cinema de l'arquebisbat de Barcelona

